

Sammanfattning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande

Översikt: Bedömning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande per resultat

Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling		2015
R2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag som utgör en större del av ekonomin	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på stärkt offentlig förvaltning och rättsväsende		2015
R3: En mer effektiv offentlig förvaltning med starkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
R4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet utifrån principer om icke-diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på ökat åtnjutande av mänskliga rättigheter och stärkta möjligheter att utöva demokratiskt inflytande		2015
R8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med starkt folklig förankring	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
R9: Förbättrade förutsättningar för befolkningens demokratiska ansvars-utkrävande och deltagande i politiska processer inkl. främjande av fria val	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
R 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke-diskriminering	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	

R 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att forma samhället och sina egna liv	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar		2015
R 15: Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
R 16: Mer hållbar samhällsservice inom områden som vatten och avlopp, avfallshantering, energieffektivisering och förnybar energi	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	

Sammanfattning av slutsatser och rekommendationer

- 2015 var ett år med många beredningar och nya avtal. En grund lades därmed för fleråriga strategiskt valda samarbeten över hela strategiperioden inom samtliga resultatområden.
- Eftersom reformtaket är långsam fördröjer det planeringen vilket påverkar utbetalningsvolymerna och måluppfyllelsen inom resultatområde 2a stärkt offentlig förvaltning och 3 miljö/klimat.
- Den långsamma reformtaket inom offentlig förvaltning och miljö/klimat öppnade upp för en ambitionshöjning under 2015 inom resultatområde 1 ekonomisk utveckling.

Reformsamarbetet med Kosovo har som övergripande mål att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Reformsamarbetet är inriktat på att stödja Kosovo och dess befolkning i EU-närmandet vilket kräver reformer mot ökad demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det handlar dels om reformer och effektivisering av den offentliga förvaltningen, men också om genomförande av reformer och förbättringar inom miljöområdet samt fortsatta ekonomiska reformer mot ökad marknadsekonomi. En av många utmaningar är utvecklingen av den privata sektorn för att öka möjligheterna till arbete och inkomster, inte minst för den unga delen av befolkningen och för kvinnor. Det kan också understrykas att anpassningen till EU:s normer och regelverk utgör en huvudsaklig och av Kosovo klart uttalad drivkraft för det fortsatta reformarbetet.

Den övergripande bedömningen av måluppfyllelsen ger en varierande bild där verksamheten inom vissa områden utvecklas väl, medan den inom andra områden möter större utmaningar. Därför bedöms strategins mål som helhet kunna uppnås delvis och strategigenomförandet bedöms vara **"on track"**. Insatsportföljen bedöms som relevant och strategisk för att bidra till att målen i strategin uppnås i huvudsak fram till 2020. Den samlade bedömningen är att insatsportföljen genomförs enligt plan och är **"on track"**.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är tydligt integrerat i insatsportföljens alla delar. Sverige har intagit en ledande roll inom jämställdhetsarbetet som en tydlig och prioriterad svensk mervärdesfråga. Sverige arbetar aktivt för att EU ska inta en tydligare roll och bidrar i givarsamordning för att stärka

det samlade jämställdhetsarbetet i landet. En viktig del i detta är ett brett stöd till civila samhället och till den statliga Jämställdhetsmyndigheten - *Agency for Gender Equality* - AGE.

Kosovos regering prioriterar inte miljöfrågorna tillräckligt högt, eftersom ekonomisk utveckling och tillväxt står högst på agendan som fokuserar på att skapa arbetstillfällen. Det nya avtalet med Miljöministeriet syftar till att stärka ministeriets kapacitet och genomföra miljöinsatser i landets kommuner, men också till att förhoppningsvis öka ambitionsnivån och prioritera upp miljö/klimat frågorna kopplat till den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren.

Etniska minoriteter och principer om icke-diskriminering är en fortsatt utmaning och uppmärksammas i flera delar av insatsportföljen. Området behöver ytterligare stärkas och kopplar också till konfliktperspektivet och avsaknaden av en försoningsprocess. Sverige finns närvarande genom sina samarbetspartner i norra delen av Kosovo och i andra delar av landet med Kosovoserbiskt dominerade kommuner men avser öka ambitionerna i ett konfliktperspektiv.

1. Ekonomi

Utbetalt belopp i MSEK inom strategin i Kosovo 2015:	77,4	Totalt strategibelopp i MSEK för Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet:	7600
Avtalat belopp i MSEK 2015-12-31:	89,0	Strategiperiod:	2014-2020
Antal avtalade insatser 2015-12-31:	21		

Resultatområde	Utfall 2015, i MSEK
Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling	17,1
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på stärkt offentlig förvaltning och rättsväsende	24,8
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på ökat åtnjutande av mänskliga rättigheter och stärkta möjligheter att utöva demokratiskt inflytande	26,5
Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar	9,0

Nya samarbeten inom resultatområde 1 ekonomisk utveckling kom igång sent under 2015 och kunde därför betalas ut sent under året, vilket förklarar det högre utfallet 2015 inom området.

Nya planerade insatser inom offentlig förvaltning har fördröjts något men förväntas ta mer fart under 2016. Samtidigt har stödet till utbildningsministeriets kapacitetsutveckling fasats ut så det samlade beloppet kommer sannolikt inte öka under 2016. Det nya avtalade samarbetet med Miljöministeriet i slutet av 2015 förväntas öka utbetalningsvolymerna inom miljöområdet under 2016. Till detta kommer de minskade anslagen för 2016 med 15 % som tvingar fram en inbromsning.

2. Bedömning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande per resultat

Ändrade förutsättningar (med påverkan på flera/samtliga resultat)

Drivkraften och motivationen för utvecklingen i Kosovo är i mycket hög grad EU-närmandet. Det finns inga alternativ till detta. En central fråga för befolkningen och regeringen är Visa-liberalisering till EU. En fråga som om och om igen blir en besvikelse så länge det inte infrias. Kosovo är det enda land i regionen där denna fråga ännu inte är löst. Det är en symbolfråga av stor betydelse för befolkningen men också en praktisk fråga som riskerar att isolera människor och företag.

Utvecklingen i omvärlden med ökade flyktingströmmar, instabilitet och politiska utmaningar inom EU området gynnar inte heller EU processen och reformtakten. Parallellt med detta har interna spänningar i regeringen, upprepade öppna konflikter i parlamentet och folkrika protester på Pristinas gator och torg ytterligare påverkat och försenat nödvändiga reformer. Människor riskerar förlora tilltron till det politiska systemet och det i kombination med hög arbetslöshet kan leda till att människor med kapacitet söker sig från Kosovo.

Ratificeringen av stabiliserings och associeringsavtalet med EU (SAA)¹ i slutet av året var en positiv och viktig händelse som sannolikt kommer bidra positivt till reformtakten, inte minst inom ekonomisk utveckling och handel med EU.

Specialdomstolen mot krigsförbrytelser i Haag kan vara ett positivt steg framåt, men också smärtsamt, kan skapa oro och har redan påverkat den politiska stabiliteten när intressen står på spel.

Man ska inte heller underskatta förändringarna i omvärlden och hur de påverkar unga män och kvinnor när arbetslösheten är hög och förhoppningar grusas. Det finns tecken på en ökande religiös islamistisk radikaliseringskopplingar till konflikterna i mellanöstern och internationell terrorism. Därför kommer Sida fördjupa arbetet med utvecklingsanalys där dessa faktorer vävs in.

Som ytterligare en konsekvens av de pågående förändringarna i omvärlden omprövar flera givare sitt stöd till Kosovo, däribland länder som Norge, Finland, Danmark, Holland och Storbritannien. Tilliten till det internationella samfundet har också minskat, inkl. den stora EULEX missionen och FN.

2.1 Resultatområde 1: Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling

Måluppfyllelse

Utvecklingen inom resultatområdet har under 2015 varit svagt positiv. Landet redovisade 2015 en positiv tillväxt av GDP på 2.8 %, främst driven av inhemsk konsumtion och remitteringar, vilket för landet är en för låg och bräcklig tillväxt. Handelsunderskottet är fortsatt mycket stort, men handelsstatistiken visar potential för ett minskat underskott, vilket skulle stärka den inhemska ekonomin. Ratificeringen av SAA mot slutet av 2015 utgör ett framsteg i sig, och innehåller krav som möjliggör ökad ekonomisk integrering inklusive förändrade handelstullar. Dock måste sådana

¹ Stabilization and Association Agreement (SAA) between the European Union and Kosovo signed October 27

förändringar gå hand i hand med genomgående skattereformer, då handelsskatter i dagsläget utgör ca tvåtredjedelar av skatteintäkterna. Ett första steg i den riktningen togs i september då en större skattereform antogs av parlamentet. Reformerna möttes emellertid av stark kritik hos såväl befolkningen, som hos inflytelserika lokala tankesmedjor och civilsamhällesorganisationer.

Enligt EUs framstegsrapport för 2015² har det legala ramverket för näringsverksamhet förbättrats, dock bedöms kapaciteten och den politiska viljan att implementera förändringarna fortsatt vara svag. Dessutom anses svagheterna inom den rättsliga sektorn, den informella ekonomins utbreddhet och omfattande korruption försvåra den strukturella omvandlingen. Den dysfunktionella arbetsmarknaden och kompetensbristen utgör betydande utmaningar i att stärka den privata sektorn och exportkapaciteten.

Den politiska ledningen uppvisar en medvetenhet kring reformbehovet och prioriterar ekonomisk utveckling, men oviljan att implementera impopulära reformer har förstärkts av det instabila politiska läget och brist på handlingskraft. Implementeringen av SAA, en fortsatt ekonomisk tillväxt och en hög reformtakt under den kvarvarande strategiperioden är av vikt för att nå de önskade resultaten vid strategiperiodens slut.

Genomförande

I enlighet med operationaliseringsplanen har ambassaden under 2015 ingått avtal om två insatser inom resultat 2: *Innovation Center Kosovo* (ICK)³ och *EMPOWER Private Sector* (EMPOWER)⁴. Vidare fortsätter stödet till *International Business College of Mitrovica* (IBCM). ICK stödjer utvecklingen av små företag, med fokus på att skapa jobb inom kunskapssektorn och ICT för unga män och kvinnor, inklusive minoriteter och marginaliserade grupper. EMPOWER genomförs i samarbete med USAID och fokuserar på att stärka konkurrenskraften hos små och medelstora företag. Sidas finansiering möjliggör att projektet kan stödja 100-300 företag, med förhoppningen att skapa 500-1500 nya arbetstillfällen och öka inkomster i storkelsordningen € 5-25 miljoner.

Stödet fortsätter också till den privata skogsägarföreningen *Private Forest Owners Association* genom *Connecting Natural Values with People* (CNVP)⁵. Även om detta stöd främst bidrar till förbättringar inom miljöområdet, genom en effektiv hantering av naturresurser och effektivisering av förnyelsebar energi är det samtidigt ett viktigt stöd till privatsektorutveckling inom skogsbruk i samverkan med landets kommuner. Insatsen har bidragit till att den privata skogsägarföreningen har stärkts och vuxit medlemsmässigt och arbetstillfällen inom skogsnäringen har ökat i flera kommuner.

För att komplettera dessa insatser har planeringen för användandet av garantiinstrumentet tagit viktig steg framåt under 2015. En lag om etablering av en nationell kredit- och garanti fond *Kosovo Credit and Guarantee Fund* (KCGF) och med stöd av USAID upprättas en oberoende statlig myndighet för att hantera denna fond till stöd för små- och medelstora företag. Förutom Kosovo själva och USAID kommer Tyskland, Österrike och Sverige backa upp detta med garantier.

Genom IBCM⁶ stödjer Sida yrkestekniska utbildningar och professionella kvalifikationer. Insatsen är ett gott exempel på integrering av ett konfliktkänslighetsperspektiv och jämställdhet. Insatsen som ämnar bidra till minskad arbetslöshet, har också ett tydligt konfliktperspektiv. Högskolan är den enda

² European Commission [Kosovo* Report 2015](#), Brussels 2015-11-10

³ 55020283 Support to Innovation Centre Kosovo

⁴ 55020298 Sida-USAID joint support to Empower Private Sector

⁵ 55020172 CNVP Private Forestry Kosovo Phase 2

⁶ 53030081 International Business College in Mitrovica IBCM

inter-etniska utbildningsinstitutionen i Kosovo, med lokaler i både södra och norra Mitrovica. IBCM integrerar framgångsrikt människor från olika grupper i de Kosovo-Serbiska samhällena i norra Kosovo, inklusive RAE minoriteten. Ungefär 60 % av studenterna är kvinnor, vilket bidrar till ökad jämställdhet på arbetsmarknaden då 81 % av studenterna hade fått anställning sex månader efter avslutade studier. Kosovos utbildningsministerium ska från årsskiftet 2017 ta över driftskostnader för högskolan. Sida är drivande i dialog med utbildningsministeriet, men också med andra internationella aktörer, framförallt EU, för att säkerställa högskolans uthållighet från 2017. IBCM som är placerat i norra Kosovo, i Mitrovica, är mycket strategiskt men har stora utmaningar.

Sammantaget täcker insatserna resultatområdet väl, givet att det är ett nytt och utmanande område för Sida, och att Sverige i sammanhanget är en relativt liten aktör.

R1: Stärkt kapacitet hos institutioner för fortsatt ekonomisk integration med EU

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Den ekonomiska integrationen med EU bedöms för närvarande vara väl täckt av andra internationella aktörer och givare som stöder Kosovos agenda för ekonomiska utveckling. Ambassaden följer utvecklingen inom området och om behov uppstår kan framtida insatser övervägas.

R2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag som utgör en större del av ekonomin

Bedömning av:	År
Strategieresultatets måluppfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2020
% of net trade with the EU		44,8	44,4	60
Export/Import ratio (total)		11 %	12 %	20 %
Business extent of disclosure index ⁷	6	6	6	8

Resultatet R2 fortskrider enligt plan beträffande måluppfyllelse och genomförande. Utmaningar såsom bristande utbildningsnivå och kompetens, brister inom den juridiska sektorn och den informella sektorns utbreddhet kvarstår på övergripande nivå, men påverkar inte insatsportföljens genomförande

2.2 Resultatområde 2a: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på stärkt offentlig förvaltning och rättsväsende

Måluppfyllelse

⁷ Indexet varierar mellan värdena 0-10, där ett högt värde indikerar en hög grad av informationssäkerhet vad gäller ägarskap och finansiella handlingar inom företag. Några större förändringar tycks inte ha skett i landet sedan 2013.

Under 2015 låg utvecklingen inom resultatområde 2a delvis i linje med målsättningarna för gällande strategiperiod. Kosovos regering har påvisat en ökad kapacitet vad gäller offentlig finansiell styrning, vilket enligt EUs bedömning har medfört positiva effekter på den övergripande budgetdisciplinen, en mer strategisk resursallokering, och därmed en mer effektiv förvaltning av offentliga tjänster. Dock kan denna utveckling komma att stävjas på grund av att en bristande kontroll av utgiftsåtaganden, vilket har resulterat i en anhopning av inestående fordringar.⁸

Under 2015 antogs flera styrande dokument med bäring på området, inklusive en övergripande sektorplan för reform av den offentliga sektorn, en specifik plan för ”modernisering” av statsförvaltningen, samt en nationell utvecklingsplan (NDP) där god samhällsstyrning och en välfungerande rättsstat utgör en av fyra pelare. Sammantaget indikerar detta att området för första gången prioriterats av den högsta politiska ledningen, något som delvis kan härledas till såväl ratificeringen av SAA och EUs avsikt att gå över till budgetstöd inom sektorn ”Public Administration Reform”. Det strategiska ramverket visar att det svenska stödet ligger väl i linje med landets prioriteringar. NDP lyfter reformer inom fastighetssektorn (inklusive äganderätt och kommunala utvecklingsplaner) och evidensbaserad policyutveckling som fokusområden, två områden som Sverige bidrar till.

Trots framstegen på det strategiska och politiska planet utgör implementeringen av reformer en fortsatt svaghet, med bristande koordinering och frånvaro av ansvarsutkrävande på såväl individuell som strukturell nivå. Granskningsfunktioner såsom Riksrevisionen och Ombudspersonen kringgås genom att granskade institutioner systematisk underlåter att åtgärda rekommendationer. Det kvarstår också stora utmaningar inom personalhanteringen; förvaltningen är uppblåst och karaktäriserad av nepotism och klientelism, snarare än meritokrati.

Den politiska instabiliteten och den våldsamma blockeringen av parlamentet har bidragit till en än mer bristfällig förankring av de pågående förändringsprocesserna, både inom förvaltningen och i förhållande till allmänheten. Inställda parlamentssessioner har inneburit förseningar av flera lagförslag som enligt plan skulle ha behandlats under hösten. Återkommande juridiska övertramp har lett till en allt högre och mer utbredd folklig misstro till det politiska etablissemanget. Korruptionen i dess olika former kvarstår som ett av de största hindren för att nå målen vid strategiperiodens slut.

Genomförande

Under 2015 avslutades det långvariga samarbetet med utbildningsministeriet *Ministry of Education, Science and Technology* (MEST)⁹ i linje med den nya strategin, se vidare under resultat R3 nedan. Samarbetet med *Skatteverket*¹⁰ tillsammans med *Kosovo Property Tax Departement* och med *Statistiska Centralbyrån*¹¹ tillsammans med *Kosovo Agency for Statistics* (KAS) implementeras enligt plan och fortsätter att ge goda resultat. Under 2015 tecknades också avtal med statsrådsberedningen *Office of Prime Minister* (OPM)¹² och Jämställdhetsmyndigheten *Agency for Gender Equality* (AGE)¹³ för långsiktiga stöd till kapacitetsutveckling. Beredningarna genomfördes med vissa förseningar, dels på grund av osäkerheten efter valet i juni 2014 och dels på grund av deras komplicerade och

⁸ [Republic of Kosovo, Central Government repeat Public Expenditure and Financial Accountability Assessment 31 January 2016](#)

⁹ 53030077 Capacity development Ministry of Education, Science and Technology

¹⁰ 55020197 Kosovo: Land tax 2014-2017

¹¹ 55020078 Kosovo: Statistics 2014-2017

¹² 55020195 Improving policy development in Kosovo

¹³ 55020175 Agency for Gender Equality Kosovo

omfattande natur. Att främja nationellt ägarskap i samarbete med svaga institutioner kräver tålamod, men bör ge bättre resultat och hållbarhet på lång sikt.

Med de nya avtalen på plats är bedömningen att insatsportföljen täcker resultatområdet väl och att insatserna är högst relevanta och i linje med Kosovos prioriteringar. Sida genomför under våren upphandlingar för genomförare av kapacitetsutvecklingskomponenten till förmån för både OPM och AGE.

Projektet för förbättrad fastighetsskatt, som genomförs av det svenska skatteverket tillsammans med *Kosovo Property Tax Departement*, utgör ett gott exempel på hur rättighetsperspektivet har reflekterats i insatsgenomförandet. Deltagande säkerställs genom att den insamlade fastighetsskatten enbart kan användas för konkreta investeringar inom kommunen, efter prioritering som inkluderar kommuninvånarna. Ansvarsutkrävande möjliggörs genom att all insamlad skatt, inklusive investeringarna som de finansierat, redovisas på särskilda hemsidor kopplat till varje kommun. Rättighetsperspektivet bidrar till att investeringarna är mer relevanta och att tilliten till systemet och viljan att betala skatt ökar. Den höga graden av transparens bidrar även i förlängningen till en utökad möjlighet för demokratiskt ansvarsutkrävande och minskad korruption.

Även insatsen *Local Heritage Plans*, som genomförts av *Kulturarv Utan Gränser*¹⁴, har uppvisat goda resultat genom att ha applicerat rättighets- och konfliktperspektiv. Etablerandet av kulturarvsforum med brett deltagande möjliggjorde samarbete mellan olika etniska grupper på såväl lokal och central nivå. Den Serbisk-ortodoxa kyrkans deltagande i flera aktiviteter har också bidragit till en upplevelse av kulturell frihet och icke-diskriminering. Samantaget har rättighets- och konfliktperspektivet i genomförandet av insatsen bidragit till att bygga tillit och försoning i de deltagande samhällena.

R3: En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2020
Transparency of taxpayers obligations and liabilities	A	N/A	B+	A ¹⁵
Effectiveness of measures for taxpayer registration and tax assessment	B		B	A
Inclusive evidence-based policy and legislative development (composite of Sigma qualitative indicators)	N/A	12/25		20/25

¹⁴ 53030078 Cultural Heritage without Borders 2012-2015

¹⁵ A = PFM är hållbar och effektiv, inkl. effektiv skatteadministration och indrivning

R4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet utifrån principer om icke-diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption

Genomförandet av insatserna har fortskridit enligt plan, där framförallt myndighetssamarbetet uppvisar en stabil implementering. Dock har skatteverkets projekt påverkats negativt av ett politiskt beslut om amnesti för gamla skattefodringar, vilket lett till att skatteintäkterna för 2015 är lägre än förväntat och att drivkrafterna för att betala skatt framöver riskerar att försämrast. På ett mer övergripande plan bidrar den politiska instabiliteten till en ökad tendens inom förvaltningen att fokusera på interna skeenden, snarare än på att genomföra sitt uppdrag att leverera offentliga tjänster.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2020
TI Average of Global Corruption index score	33/100	33/100	33/100	40/100
WB Government Effectiveness ¹⁶	-0,4	-0,3	N/A	0,2
Municipal property tax income	€16.1 M	€ 20.4M	€ 19.9M	€ 30 M

2.2.1 R5: Ett mer effektivt rättsväsende, som i högre utsträckning garanterar rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med europeisk standard

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Ambassaden följer utvecklingen inom området och deltar aktivt i EU MS+ uppföljningsmöten inom rättssektorn. Det handlar dels om kapacitetsbegränsningar, behovet av att fokusera och prioritera verksamheten, men också om att Sverige bidrar till detta resultat genom stöden till EU och EULEX¹⁷.

Det finns många internationella aktörer inom den komplexa rättssektorn och de viktigaste givarna är EU, USAID och Tyskland. UNDP bidrar också till sektorn med stöd från andra givare på landnivå. Sida följer också UNDP:s arbete i landet som en av de största givarna och har regelbunden dialog med både EU och FN.

2.2.2 R6: Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Sida arbetar inte specifikt med resultatet inom den egna insatsportföljen, men frågorna finns implicit inom det breda stödet till civila samhället och inte minst till kvinnoorganisationer inom ramen för Kvinna till Kvinna regionala program som också inbegriper Kosovo. Sida följer utvecklingen inom området.

¹⁶ Indexet varierar mellan värdena -2,5 och 2,5 där positiva värden indikerar en positiv utveckling. Siffrorna antyder en förbättring inom landet, men förändringen är för liten för att kunna fastställa att denna är signifikant.

¹⁷ <http://www.eulex-kosovo.eu/>

2.2.3 R7: En mer demokratisk och effektiv poliskår

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Liksom inom rättssektorn finns ett relativt omfattande svenskt stöd till sektorn genom EU och EULEX. Sida följer utvecklingen inom området.

2.3 Resultatområde 2.b: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på ökat åtnjutande av mänskliga rättigheter och stärkta möjligheter att utöva demokratiskt inflytande

Måluppfyllelse

Utvecklingen bedöms under 2015 fortsatt röra sig i rätt riktning, trots att stora utmaningar kvarstår. Under året har olika samhällsförändringar påverkat resultatområdet. Migrationsvågen i början av 2015 kan ses som ett uttryck för den upplevda maktlösheten och frustrationen, men också att vägar in i EU via Serbien-Ungern gränsen tillfälligt öppnade sig. Regeringsbildningen mellan PDK och LDK sågs som ett direkt svek eftersom LDK gått till val på att inte under några omständigheter bilda regering med PDK. Den allmänna frustrationen med såväl den politiska eliten som det internationella samfundet har under året stigit än mer, bland annat på grund av den utestående visaliberaliseringen, misslyckandet att bli medlem i UNESCO och framförallt på grund av avtalet om kommunförbund för kommuner med serbisk majoritet, vilket har lett till en djup politisk och social polarisering. Även den höga graden av korruption i olika former bidrar till låsningar och en känsla av vanmakt.

Samtidigt som samhällsutvecklingen kan tyckas negativ, har skeendena lett till att det civila samhället, särskilt Pristinabaserade organisationer inom civilsamhället, har tagit en alltmer proaktiv roll både som påtryckare och stöd till regeringen. Organisationerna har tydligt påverkat den offentliga opinionen och utgjort en granskande kraft i förhållande till den politiska, sociala och ekonomiska utvecklingen.

Detta har lett till en mer välinformerad allmänhet och återkommande diskussioner kring samhällsstyrningens kvalitet. Yttrandefriheten har i sin helhet tagit ett steg framåt, särskilt i förhållande till organiserad brottslighet och korruption, områden som nu debatteras öppet i media och mellan människor. Dock utövar public service kanalerna fortsatt en hög nivå av själv censur och Kosovo klassificeras av Freedom House som en semi-auktoritär stat.

Trots att utvecklingen rör sig i rätt riktning är civilsamhället fortfarande svagt och fragmenterat. Civilsamhällesorganisationer kämpar med att ta sin roll som förändringsaktörer i en fördjupad demokratisk process, snarare än att enbart utgöra kanaler för genomförande av internationella biståndsprojekt.

Genomförande

Insatserna har under 2015 genomförts i enlighet med plan. Insatsportföljen har en hög relevans och en bred sammansättning av både nationella och svenska organisationer, som sammantaget täcker resultatområdet väl. Genomgående har tillhandahållandet av kärnstöd lett till mycket goda resultat på kort tid i förhållande till organisationernas proaktivitet, integritet och självständighet. Kärnstödet har varit en bidragande faktor i att flera civilsamhällesorganisationer lyckats utnyttja möjligheterna för genomslag och påverkan i anknytning till den politiska krisen. Under året har nya avtal skrivits med kärnstöd till *Kosovar Civil Society Foundation* (KCSF) and *Kosovar Stability Initiative* (IKS). KCSF är en ledande organisation i landet som bidrar till ett bredare stöd till det civila samhället, policystöd till regeringen i reformarbetet och i EU-integrationsprocessen.

De svenska organisationerna *Civil Rights Defenders* (CRD)¹⁸ och *Olof Palmes Internationella Center* (OPIC)¹⁹ har genom deras partnerorganisationer bland annat bidragit till ökat oberoende media och yttrandefrihet, rättigheter för minoriteter och post-konflikt övergångsrättvisa genom systematisering av alla som dödade och hur familjer drabbats under konflikten. Det är ett grundläggande MR arbete.

Sverige fortsätter att vara bland de största givarna till det civila samhället och finansierar ett 100-tal organisationer i civilsamhället i Kosovo. Sida leder ett koordineringsarbete bland givarna, bland annat med regelbundna möten och en gemensam databas för informationsspridning och erfarenhetsutbyte.

Ett exempel som har gett goda resultat genom att använda rättighetsperspektivet är Sidas stöd till *Kosovar Stability Initiative* (IKS)²⁰. IKS har bland annat faciliterat dialog mellan fackliga organisationer och arbetsmarknads- och socialdepartementet för att öka tranparansen och möjliggöra ansvarsutkrävande. Rättighetsperspektivet har använts i dialogen för att belysa en rad centrala frågor såsom ickediskriminering, korruption, effektivitet i den offentliga sektorn, kvinnors rättigheter, arbetstagarrättigheter och sociala orättvisor.

En annan insats som effektivt har integrerat såväl miljö-, rättighets-, och jämställdhetsperspektiv är stödet till det Danska flyktingrådet *Danish Refugee Council* (DRC). Insatsens, vars huvudfokus är att stärka Roma, Ashkalia och Egyptiska samhällen i Mitrovica i norra Kosovo, erbjuder utbildning i företagande och miljöfrågor med ett särskilt fokus på kvinnor och flickor. Genom projektet har bland annat "Treciklo" etablerats, ett socialt företag som erbjuder sopsorterings- och återvinningstjänster. Projektet har åstadkommit goda resultat såväl i att stärka målgruppen som i att bidra till en bättre miljö och minskad klimatpåverkan.

R8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med stärkt folklig förankring

Resultatet har under 2015 fortsatt att röra sig i rätt riktning, särskilt i förhållande till ett mer pluralistiskt civilt samhälle. När det gäller de politiska partiernas förankring är utvecklingen mer splittrad, då det politiska etablissemangen förlorat än mer folkligt stöd, samtidigt som oppositionspartierna lyckats mobilisera större delar av befolkningen.

Bedömning av:	År
Strategieresultatets måluppfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2020
Civil Society Rating	4,0	3,75	3,75	100-tals NGO:s	3,0

¹⁸ 55020088 CRD Kosovo 2014-2015

¹⁹ 55020087 OPIC Support to the CSO in Kosovo 2014-2015

²⁰ 55140001 Core support to the Kosovar Stability Initiative

R9: Förbättrade förutsättningar för befolkningens demokratiska ansvars-utkrävande och deltagande i politiska processer inkl. främjande av fria val

Utvecklingen mot resultatet har överlag gått i positiv riktning under året, bland annat genom en alltmer transparent debatt kring politiska beslut. Organisationer inom det civila samhället har bidragit till att granska de politiska processerna och lyckats få stort genomslag. Dock har våldsamheterna i parlamentet, och regeringens efterföljande beslut att låsa ute oppositionen från parlamentariska överläggningar haft en negativ effekt på befolkningens förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande, då parlamentets kvalitetssäkrande roll åsidosatts.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2020
Democracy Score	5,75	5,50	5,14	4,0
Electoral process ²¹	6	9	9	10
Political Rights ²²	4,5	4,5	4,0	5.5
Voice and Accountability	-0,24	-0,27	-0,23	0.2

R 10: Friare och mer oberoende media

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Det regionala stödet till *Balkan Investigative Reporting Network (BIRN)*²³ är ett viktigt bidrag till ökad transparens och ansvarsutkrävande i Kosovo. Sida följer detta arbete nära och konsulterar BIRN regelbundet i frågor som t.ex. korruption på lokal och central nivå. BIRN samarbetar med flera av Sidas samarbetspartner.

R 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke-diskriminering

Utvecklingen inom området har stått still under året. Kosovo har ett gediget rättsligt ramverk för att främja icke-diskriminering av etniska minoriteter och mänskliga rättigheter generellt. De flesta av de internationella konventionerna är en integrerad del av Kosovos konstitution och lagstiftning. Eftersom Kosovo inte är medlem av FN och ännu inte är erkänt av 5 EU-länder är de inte skyldiga att rapportera vilket är en komplikation.

Sedan konflikten 1999 på Västra Balkan bidrar reformsamarbetet till UNSCR 1325 genom det omfattande stödet till kvinnoorganisationer och civila samhället i övrigt, liksom genom stödet till

²¹ Variabeln mäter graden av transparens och tillförlitlighet i ett lands valprocesser och uppgår till värdet 12. Siffrorna indikerar en förbättring i landet.

²² Måttet varierar mellan värdena 1-7, där ett högt värde innebär att medborgarna åtnjuter en hög grad av politiska rättigheter. Siffrorna indikerar en eventuell försämring under 2015 i detta avseende.

²³ 55020253 Balkan Investigative Reg Reporting Network (BIRN)

Jämställdhetsmyndigheten som ansvarar för genomförandet av den nationella handlingsplanen för genomförandet av FN resolution 1325 i Kosovo.

Det finns i nuläget inte indikatorer med relevant information för att bättre följa detta resultat, varken i landet eller hos EU eller FN.

År	2015
Bedömning av: Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

R 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att forma samhället och sina egna liv

Utvecklingen mot resultatet tycks inte ha rört sig nämnvärt under året. Diskussioner kring jämställdhet har tagit ett steg tillbaka i den offentliga debatten på grund av den politiska instabiliteten.

Förhoppningen är att Sveriges bidrag till resultatet kommer att öka under kvarvarande strategiperiod, genom avtalet med jämställdhetsmyndigheten som tecknades under 2015.

År	2015
Bedömning av: Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2020
Women in decision making positions in the public service (%)	23,2	N/A	23,2	30,0
Women property ownership (%)	8	N/A	9	20 %

R 13: Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Indirekt är denna fråga central inom flera samarbeten, inte minst inom stödet till det civila samhället²⁴ och inom den privata sektorn²⁵.

2.4 Resultatområde 3: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar

Måluppfyllelse

Utvecklingen mot måluppfyllelsen inom resultatområde 3 har stora utmaningar. Politiken i landet präglas av ett bristfälligt miljöengagemang och årets politiska instabilitet har ytterligare bidragit till att miljöfrågor har hamnat i skymundan. Det finns för få organisationer inom det civila samhället som arbetar med miljöfrågor och ett lågt ansvarstagande överlag inom både näringsliv, hos befolkningen

²⁴ 55020087 OPIC Support to the CSO in Kosovo 2014-2015

²⁵ 55020283 Support to Innovation Centre Kosovo

och bland myndigheter. Problemen kan även härledas till brist på adekvat erfarenhet vad gäller stadsplanering och offentlig styrning. Merparten av den teknologi och utrustning som används inom industrin är förlegad och i nuläget allokteras inte tillräckligt många resurser till landets produktionssektor för att säkra den effektivitet och låga grad av miljöpåverkan som bör eftersträvas²⁶. Inom miljöområdet kvarstår således stora utmaningar i Kosovo. Viktiga steg i rätt riktning har tagits, även om mycket återstår, vad gäller lokal och central planering men också vad gäller kapacitetsutveckling inom den privata sektorn och inom det civila samhället.

Genomförande

Trots det ofördelaktiga politiska klimatet gällande främjandet av miljörelaterade frågor har insatserna under 2015 genomförts enligt plan. Merparten av de goda resultat som har producerats ligger på en lokal nivå.

Exempelvis har Sida stöttat arbetet mot att effektivisera fjärrvärmeförsörjningen i huvudstaden. Genom att sammankoppla Pristinas värmesystem med kraftverket Kosovo B har man börjat utnyttja restenergin som genereras i samband med elproduktionen. Detta har mycket positiva konsekvenser för landets miljöpåverkan samtidigt som det erbjuder ett mer ekonomiskt alternativ för att värma upp landets hushåll.

Genom *UN-Habitat* och *MuSPP*²⁷ har även fokus riktats mot att stötta sex kommuner i arbetet mot att utforma handlingsplaner för en mer effektiv stadsplanering. Syftet är att öka den lokala kompetensen samt stärka kommunernas kapacitet vad gäller infrastruktur. Trots vissa förseningar i projektet bedöms resultaten vara positiva då kommunerna har visat ett större intresse för att etablera en hållbar och effektiv fysisk planering. Ett stort antal miljöupprustningsprojekt har genomförts med samfinansiering och stor vikt har lagts på brett medborgarinflytande vid såväl planering som genomförande.

Det pågående stödet till *Connecting Natural Values with People* CNVP²⁸ bidrar till förbättringar inom miljöområdet genom en effektiv hantering av naturresurser och effektivisering av förnyelsebar energi, med fokus på hållbart skogsbruk. Ett omfattande arbete med goda resultat främst på lokal nivå.

Under 2015 tecknade ambassaden avtal med miljöministeriet *Ministry of Environment and Spatial Planning* (MESP)²⁹ för att implementera *Kosovo Environmental Program (KEP)*, ett fyraårigt avtal som förväntas leverera mot resultat.

Trots att enskilda positiva resultat kan urskiljas bör det nämnas att rådande prioriteringar i landet försvårar måluppfyllelsen. Därför krävs det att frågor som berör landets klimatpåverkan får ett större politiskt genomslag på såväl nationell som lokal nivå.

R 14: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s regelverk och internationella överenskommelser för miljö, klimat och energi

I enlighet med operationaliseringen genomfördes inte några insatser med inriktning på detta resultat. Sida följer utvecklingen inom området. Under 2015 slutfördes beredningen av ett omfattande

²⁶ *Kosovo Environmental Strategy* (KES), 2011-2015, s. 9-10

²⁷ 55020000 UN-Habitat MuSPP3 2011-2015

²⁸ 55020172 CNVP Private Forestry Kosovo Phase 2

²⁹ 53030066 Kosovo Environmental Program 2016-2019

samarbete med Miljöministeriet till stöd för genomförandet av KEP³⁰. Avtal skrevs sent 2015 och upphandling förväntas vara klar andra kvartalet 2016. Se resultat 15 och 16.

R 15: Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle

Utvecklingen mot resultatets måluppfyllelse har endast delvis rört sig framåt eftersom ett bredare stöd till civila samhället inom miljöområdet är nödvändigt, men resurser finns inte till följd av minskade anslag. Andra givare prioriterar inte heller detta vilket är en fortsatt utmaning. Användbara indikatorer inom området saknas i nuläget.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

R 16: Mer hållbar samhällsservice inom områden som vatten och avlopp, avfallshantering, energieffektivisering och förnybar energi

Utvecklingen mot resultatets måluppfyllelse har delvis rört sig framåt men genom det nya avtalet med miljöministeriet förväntas detta förbättras under kommande år. Dock är det en fortsatt utmaning att regeringen inte prioriterar miljöfrågorna i högre omfattning, trots det görs mer på kommunnivå. Det nya samarbetet med miljöministeriet kommer bidra till ett mer systematiskt arbete med indikatorer, som idag inte finns att tillgå varken i landet eller hos EU eller FN.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

3. Synergier med andra strategier

Utbetalt belopp inom andra anslagsposter* som gick till landet/regionen 2015:	3,4 MSEK
Humanitära insatser, ap. 1	-
Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, ap. 5	3,4 MSEK
Forskningssamarbete, ap. 32	-
Garantier	50-100 MSEK planerat

Sida har liten kännedom om det som genomförs genom ramorganisationer förutom Rädda Barnen där regelbundna kontakter finns. RB brukar också delta i koordineringsmöten på ambassaden kring civila

³⁰ 53030000 UN-Habitat MuSPP3 2011-2015

samhället. Sida följer och rapporterar UNDP, UN Women, Världsbanken och EBRD. Inom den nuvarande strategin för regionen sker ett utökat informationsutbyte och koordinering mellan det regionala och det bilaterala. Finns ingen kunskap annars om hur globala strategier påverkar eller landar i Kosovo och mer information efterfrågas från de globala tematiska strategierna och satsningarna, inkl. demokratisatsningen och UNSCR 1325.

4. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör 6 %	Sveriges andel av totala biståndet utgör 8 %
Givargemensam samarbetsstrategi finns inte.	Gemensamma EU-strategin gäller 2014- 2020 (Indicative Strategy Paper for Kosovo 2014-2020)
De sex största givarna (organisationer och/eller länder) är: European Union Office in Kosovo EUOK USAID Germany Sweden Austria Switzerland	Sverige är den 4:e störste givaren och av EU MS är Sverige den 2:e störste givaren.

Sverige spelar en strategisk roll vad gäller reformer inom offentlig förvaltning, ett omfattande stöd till det civila samhället, samt inom miljöområdet och inom jämställdhet mellan män och kvinnor. Sverige driver samordning med EU och andra givare på olika nivåer inom dessa områden.

Ambassaden deltar aktivt i dialogen med EU och andra givare inom ramen för regelbundna MS och MS+ möten, men också vid behov i bilaterala koordineringsmöten med EU och andra givare. EU skulle kunna ta en starkare och mer strategisk roll men lyckas inte alltid frigöra sig från den egna relativt tunga projektportföljen och byråkratin.

På central nivå finns en bristande förmåga och svag kapacitet hos Kosovos regering och ansvarigt ministerium för EU integration att ta initiativ och ledarskap i förhållande till givarna. Ambassaden verkar för att Kosovos regering ska få en större roll i koordineringsarbetet. Många tunga givare är också en utmaning för svaga institutioner och ministerier.

Inom reformer inom den offentliga förvaltningen kompletterar Sverige och EU varandra. Det finns ofta en samsyn om målsättningar men ibland vissa skillnader i förhållningssätt och i tekniska aspekter av genomförandet av insatser. Det kan också finnas skillnader i synen på det civila samhällets roll och deras roll som förändringsaktör snarare än projektgenomförare.

Ambassaden har tät dialog om reformsamarbetet och samordningen med EU med främst Tyskland, Österrike och Finland, men också med Holland. Sida har också en nära dialog med Schweiz, Norge och USAID kring konkreta pågående och planerade samarbeten.

Norge och Finland har signalerat minskade biståndsanslag och möjligt avslut inom något år.

FN söker en roll i Kosovo. Den är inte tydlig men ambassaden för en dialog och följer också arbetet som olika FN-organ, främst UNDP och UN Women, gör i Kosovo med hänvisning till Sveriges omfattande stöd till FN. Ambassaden rapporterar också kring deras arbete. Likaså finns en regelbunden dialog med både Världsbanken och IMF.

5. Lärdomar och rekommendationer

- Sida avser utveckla och fördjupa arbetet med utvecklingsanalys. Detta arbete har startats på ambassaden och revidering av tjänstebeskrivningar pågår för att tydliggöra detta. Syftet är att skapa mer utrymme för kontext- och portföljanalys, liksom för uppföljning och utvärdering.
- Minskade allokeringar påverkar möjligheterna till att utveckla verksamheten genom nya strategiska samarbeten som svarar mot nya utmaningar i kontexten.
- Bra att ha en diversifierad insatsportfölj där man kan kompensera när implementeringen går långsamt inom t.ex. offentlig förvaltning genom t.ex. ökat stöd till privatsektorsutveckling. Detta blev tydligt under 2015 där resultatområdena också är beroende av varandra.
- Kärnstöd har gett mycket goda effekter och stärker ägarskap inom civila samhället. Deras roll och integritet i landet stärks också därmed. En kombination av samarbete med svenska organisationer och nationella paraplyorganisationer för ett bredare stöd till ett pluralistiskt civilt samhälle har gett flera synergier och kompletterat varandra.
- De svenska organisationerna OPIC and CRD har breddat genomförandet av sin verksamhet med ett tydligare fattigdoms- och rättighetsperspektiv och t.ex. involverat nya aktörer som fackföreningar till förmån för modernare arbetsmarknadslagar och arbetares rättigheter. Här får utbytet med den svenska erfarenheten och resursbasen ett tydligt mervärde.
- Integrering av jämställdhet i samarbete inom miljöområdet har gett goda resultat. Specifikt har stödet till utvidgningen av fjärrvärme tydligt visat på det. Man kan arbeta med integration av jämställdhet i högre grad inom områden man traditionellt inte gjort det. Det kräver teamwork på ambassaden.
- En utmaning är att regeringen inte prioriterar miljöfrågorna men just därför är det strategiskt att samarbetet med Miljöministeriet och kommuner pågår och förstärks.
- Jämställdhet mellan kvinnor och män är tydligt integrerat i insatsportföljens alla delar men kvalitetsaspekter behöver vägas in mer vilket kräver en fördjupad analys. Sverige arbetar aktivt för att EU ska inta en tydligare roll och bidrar i givarsamordning för att stärka det samlade jämställdhetsarbetet i landet. Sverige behöver fortsätta driva och ta det ansvaret.
- Etniska minoriteter och principer om icke-diskriminering är en fortsatt mycket kritisk fråga och utmaning som uppmärksammas i flera delar av insatsportföljen.

5.1 Implikationer för omstyrning av innevarande strategi

Nuvarande operationaliseringsplan 2014-2017 för Kosovo ligger i huvudsak fast. Under 2017 ska en MTR av den regionala strategin genomföras. Det blir ett tillfälle för eventuella omprioriteringar inom insatsportföljen. Dock förutses i nuläget inga omfattande förändringar. Det finns ett behov av att stärka upp konfliktperspektivet i insatsportföljen, både genom någon ny strategisk insats och inom relevanta redan pågående insatser. De minskade allokeringarna för de kommande åren begränsar möjligheterna för nya satsningar. Samma sak gäller integrering av jämställdhet och miljö/klimat. Det som går att göra inom pågående insatser ska ses över men nya insatser finns det mycket begränsat utrymme för de kommande åren.

